

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Перший проректор
Шинкарик М.І.

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи»

ступінь вищої освіти – магістр

галузь знань – 01 «Освіта/Педагогіка».

спеціальність 015 – «Професійна освіта (сфера обслуговування)»

освітньо-професійна програма – «Фінансова грамотність»

кафедра психології та соціальної роботи

Форма Навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	ІРС	Тренінг	СРС	Всього	Екзамен, залік
Денна	1	2	30	15	5	4	96	150	залік, 2
Заочна	1	2	4	2			144	150	Залік, 3

Тернопіль , ТНЕУ 2019

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Педагогіка та психологія вищої школи»**

1. Опис програми

Дисципліна – «Педагогіка та психологія вищої школи»	Галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS –3	Галузь знань: 01 «Освіта/педагогіка»	Статус дисципліни – вибіркова Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 3	спеціальність 015 – «Професійна освіта (сфера обслуговування)» освітньо-професійна програма – «Фінансова грамотність»	Рік підготовки: Денна – 1 Заочна -1 Семестр: Денна –2 Заочна –2, 3
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо- кваліфікаційний рівень – магістр	Лекції: Денна – 30 год. Заочна -4 гол Практичні заняття: Денна – 15 год. Заочна – 2 год
Загальна кількість годин –150.		Самостійна робота: Денна – 96 год. Тренінг – 4 год. Заочна – 144 год Індивідуальна робота: Денна – 5 год.
Тижневих годин : 10 год., з них аудиторних –3 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» є підготовка професійно компетентного, гуманістично зорієнтованого фахівця з високим рівнем психологічної та педагогічної грамотності, як важливої складової його професійної культури в питаннях вищої освіти та вищої школи в Україні із властивимглибоким розумінням загальних принципів та методів психологічних наук, застосування їх у власних дослідженнях у сфері психології загалом та у викладацькій практиці зокрема.

2.2. Завдання дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» є:

- усвідомлення психологічних закономірностей професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців;
- оволодіння передовими формами, методами та засобами навчання і виховання студентів, учасників тренінгових занять тощо;
- формування власного стилю науково-педагогічної діяльності та професійного спілкування;
- досягнення психолого-педагогічної майстерності та культури професійної діяльності.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних дисциплін (філософія науки, емпіричні методи у наукових дослідженнях, психологія), цілеспрямованої роботи над вивченням спеціалізованої літератури, використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізування та використання інформації з різних джерел, активності на лекціях і практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

3. Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи педагогіки та психології вищої школи в цілісному навчальному процесі.

Тема 1. Загальні основи педагогіки та психології вищої школи

Загальні основи педагогіки вищої школи. Предмет, завдання, функції, місце в структурі педагогічних наук. Вища освіта як органічна складова системи неперервної освіти. Основні принципи розвитку вищої школи. Структура вищої освіти. Сучасні методологічні аспекти педагогіки вищої школи. Науково-педагогічний процес у ВНЗ: сутність, структура, етапи, закономірності, принципи.

Предмет та об'єкт психології вищої школи. Сучасні концепції вищої освіти. Зв'язок психології вищої школи з іншими галузями психології, психологічний аспект державних стандартів вищої освіти.

Основні завдання педагогіки і психології вищої школи відповідно до Закону України «Про вищу освіту», «Національної доктрини розвитку освіти в Україні».

Література:[1; 5; 8; 11; 15; 19; 26].

Тема 2. Інновації в системі вищої освіти

Інноваційна складова як ключова складова в діяльності вищих навчальних закладів у новому Законі України «Про вищу освіту». Сутність педагогічної інноватики. Шляхи оновлення системи вищої освіти. Сучасні технології – підгрунття оновлення професійної підготовки викладача. Інноваційний університет як чинник модернізації освітньо-наукової сфери та розбудови суспільства знань. Структура педагогічної технології і вимоги до її проектування. Інноваційні процеси в системі освіти. Умови ефективності інноваційних педагогічних технологій.

Література:[10;15; 20; 21; 24; 27].

Тема 3. Психологічні засади навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах

Проблема адаптації абітурієнтів до навчально-виховного процесу у вищій школі. Вищий навчальний заклад як один з провідних факторів соціалізації студента як фахівця. Вікові особливості студентської молоді та їх роль у становленні особистості. Формування позитивної мотивації навчально-професійної діяльності студентів. Індивідуалізація та диференціація навчально-виховного процесу. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів. Формування творчої особистості. Забезпечення психологічної готовності студентів до майбутньої професійної діяльності.

Література:[2; 6; 11; 12; 15; 22].

Змістовий модуль 2. Психолого-педагогічні і методичні особливості навчально-виховного процесу.

Тема 4. Інноваційні технології у професійній діяльності педагога

Зміст освіти і навчання. Методи навчання. Форми організації учбової діяльності. Принцип єдності змісту і форми. Загальні форми організації учбової діяльності: індивідуальна парна, групова, колективна. Особливості специфічних форм організації навчання: лекції, семінарські, лабораторно-практичні заняття, спецкурси, спецсемінари, курсове і дипломне проектування та ін.

Самостійна (дидактично керована) робота студентів. Імітаційні та ігрові форми організації учбової діяльності студентів: ділові ігри, рольові ігри та ін. Специфіка та ефективність ділових і рольових ігор. Методичні системи педагогів-новаторів. Характеристика програмованих, проблемних, дослідницьких, імітаційних методів навчання. Психолого-педагогічні основи застосування навчальних засобів: підручників, учбових посібників, макетів, моделей, технічних засобів автоматизованих навчальних систем та ін. Дидактичні функції навчальних засобів. Комп'ютеризація навчання у вищій школі. Формування digital-skills. Сервіси для дистанційного навчання: платформи для он-лайн конференцій (Google Hangouts, Skype, Zoom, Webex); ресурси зі створення презентацій (Canva, Prezi); ресурси для майндмепінгу (Mindomo, Mindmeister, Coggle); ресурси зі

створення текстів, завдань, інформаційні ресурси (Quizlet, Classtime, Kahoot, Learningapps); інструменти взаємодії зі студентами (Classroom, Docs, Padlet).

Література:[1; 3; 7; 11; 13; 24; 28].

Тема 5. Лекція як форма навчання у вищому навчальному закладі

Педагогічні технології вивчення курсу, дисципліни. Підготовка та організація студентської аудиторії у проведенні оглядової, науково-пізнавальної лекції та лекції у запитаннях і відповідях, оглядової, тематичної, лекції-брейнстормінгу, дискусії, полілогу. Психолого-педагогічні аспекти, що зумовлюють методика і техніку оптимальності лекційного дійства.

Мультимедійна презентація як сучасний засіб навчання. Види презентацій: електронні; слайдові (MicrosoftOfficePowerPoint, PowerbulletPresenter, QuickSlideShow); нелінійні мультимедійні інтерактивні презентації (Prezi, GooglePresentations, SlideRocket). Підготовка лекції у вигляді електронної презентації з використанням можливостей MS PowerPoint. Основні вимоги до використання презентацій та типові помилки лекторів під час виступу. Формування вмій при презентації як дії, (презентування, демонстрація). Способи створення презентації в MS PowerPoint. Основні критерії оцінки освітніх презентацій: оптимізація зображень; вплив кольору; розміщення зображень; використання списків; анімаційні ефекти; розташування інформації на сторінці; розгалужена навігація.

Література:[1; 6; 11; 13; 14; 15; 16; 23].

Тема 6. Методика проведення семінарських, практичних занять

Семінарські і практичні заняття, їх характеристика. Семінарські заняття як дієва форма розвитку продуктивного мислення студентів під час обговорення проблем, втягування їх в колективну пізнавальну діяльність. Класифікація семінарських занять: залежно від складності, об'єму і вимог; залежно від мети: семінар-повторення і систематизації знань; за формою проведення. Типи семінарських занять: просемінар, семінар, спецсемінар.

Практичні заняття як своєрідна форма зв'язку теорії з практикою, яка слугує для закріплення теоретичних знань шляхом залучення студентів до вирішення різних навчально-практичних та пізнавальних завдань, відпрацювання навичок тлумачення і застосування нормативно-правових актів, спеціальної літератури, технічних засобів.

Створення ситуації успіху для студентів.

Проведення пробних і конкурсних відкритих занять.

Література:[1; 4; 15; 18; 25; 29].

Тема 7. Самостійна робота студентів. Методика оцінювання, контролю знань студентів

Сутність самостійної роботи у вищій школі. Організація діяльності студентів під час практичних занять, модульного оцінювання. Рівні самостійної роботи студентів: репродуктивний, реконструктивний, творчий. КПЗ як вид позааудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру. Мета, зміст, структура та види КПЗ. Метод портфоліо.

Місце і функції оцінки та контролю результатів учбової діяльності в структурі педагогічного керівництва. Критерії та система оцінювання. Педагогічні вимоги до контролю в процесі навчання: об'єктивність, систематичність, надійність. Зміст, форми, методи та види контролю. Методи фронтального опитування. Диференціація оцінювання. Тестовий контроль якості знань. Використання сервісів для швидкого опитування, як-от: Kahoot, Google-forms, Quizlet, Proprofs, ClassMarker, Plickers, Easy Test Maker.

Література:[4; 11; 13; 17; 23].

Тема 8. Психологічні засади інтерактивного навчання

Знаково-контекстне та лабораторно-клінічне навчання. Оволодіння сучасними інтерактивними практиками викладання: класифікація інтерактивних лекцій; методи фасилітації в освітньому процесі: мозкові штурми, техніки запитань, модераційні картки, ранжування, евристична бесіда, синектика; метод кейсів: особливості проектування та застосування; ділові та рольові ігри як інструмент формування навичок студентів, види ігор, алгоритм створення та застосування; метод проектів, Sturt-up-стратегія; сторітелінг як метод активного навчання; формування навчального тренінгового заняття за циклом Колба; розробка та застосування майндмепінгу; особливості коучингу в освітньому процесі як засобу сприяння, допомоги студентам в пошуку їх власних рішень у будь-якій складній професійній ситуації, як інструмент для оптимізації людського потенціалу та ефективної діяльності (формулювання розумних та досяжних цілей за методикою SMART; досягнення цілей та системного вирішення проблем за методикою GROW; стратегічне планування та розробка карти дій за технікою SWOT-аналізу); публічне представлення спільно розробленого проекту у мастер-майнд групі.

Література:[6; 10; 11; 13; 14; 23; 29].

Змістовий модуль 3. Структура діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу у ВНЗ.

Тема 9. Психолого-педагогічні особливості діяльності викладача

Психолого-педагогічна модель особистості викладача ЗВО. Вимоги до професійно важливих якостей викладача вищої школи. Психологічні вимоги до сформованості емоційно-вольової сфери викладача. Психологічні вимоги до характерологічних властивостей викладача вищої школи. Психологічний аналіз педагогічних здібностей викладача та можливості розвитку. Вимоги до рівня педагогічних вмінь, навичок та знань викладача. Діагностування та оцінювання основних рейтингових показників

особистості та ефективності праці викладача. Викладач як медіатор між студентами та навчальним матеріалом.

Література:[8; 9; 11; 15; 20; 24; 30].

Тема 10. Педагогічна майстерність викладача ВНЗ

Самопрезентація та самопозиціонування як необхідні елементи в роботі сучасного педагога.

Професійні педагогічні здібності та шляхи їх формування. Психологія педагогічної творчості. Психолого-педагогічні і методичні особливості організації різних видів учбових занять. Етико-психологічні проблеми взаємодії викладачів і студентів. Педагогічна техніка викладача вищої школи. Причини, ознаки та наслідки синдрому професійного вигорання. Профілактика синдрому професійного вигорання.

Elevatorpitch як ефективний метод самопрезентації. Педагогічний артистизм як складова педагогічної майстерності викладача вищої школи. Умови і методи формування педагогічного артистизму викладача вищої школи. Сучасний викладач – впевнений користувач онлайн платформ (Coursera, Udacity, Khan Academy, edX, Udemy, Prometheus).

Література:[1; 9; 11; 15; 24; 30; 32].

Тема 11. Формування та розвиток особистості студента на різних курсах

Студент як суб'єкт навчально-професійної діяльності. Студентство – найкультурніша частина молоді в усіх країнах, важливе джерело відтворення інтелігенції. Особистість студента як єдина динамічна структура. Основні чинники його розвитку й становлення. Взаємодія основних факторів формування особи майбутнього фахівця: середовища, виховання, професійного навчання.

Новоутворення студентського віку. Суперечливості та кризи студентського віку. Криза ідентичності. Адаптація студента до навчання у вищому навчальному закладі. Особливості соціалізації у студентському віці.

Література:[1; 8; 11; 15; 20; 31].

Тема 12. Пізнавальна діяльність студентів

Використання і врахування закономірностей і властивостей перцептивних процесів в процесі викладання у ВНЗ. Сприймання навчального матеріалу студентами. Типи сприймання і здатність до вивчення відповідних дисциплін. Увага: властивості, види, механізми. Організація групової та індивідуальної уваги студентів в процесі навчання. Увага – запорука ефективного навчання. Процеси і види пам'яті. Закономірності запам'ятовування, збереження, відтворення. Забування та боротьба з ним. Відтворення матеріалу на іспитах (заліках, контрольних роботах, колоквіумах тощо). Засоби та вправи для розвитку пам'яті. Мислення в навчальному процесі у вищій школі. Проблема розуміння. Розв'язання задач і проблемних ситуацій. Пошук потрібної інформації. Розвиток мовлення

студентів. Мовлення викладача. Використання уваги студентів для підвищення ефективності їх навчання.

Література:[1; 8; 11; 15; 20; 21; 24].

Тема 13. Психологічний аналіз педагогічної взаємодії викладача та студента

Психологічні проблеми взаємин викладачів і студентів. Оптимізація взаємин викладачів і студентів як чинник становлення особистості майбутнього фахівця. Психологічні бар'єри педагогічної взаємодії. Психологічні бар'єри педагогічної взаємодії.

Особливості професійно-педагогічної комунікації у ВНЗ. Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача вищої школи. Сутність феномену «професійно-педагогічної комунікації». Загально-філософські, психолого-педагогічні основи теорії комунікації. Ознаки професійно-педагогічної комунікації як системи. Система комунікативних умінь. Культура спілкування і педагогічний такт. Педагогічні ситуації в діяльності викладача. Оптимізація процесу навчання та виховання.

Готовність до професійно-педагогічної комунікації. Критерії сформованості професійно-педагогічної комунікації. Етика взаємостосунків, розвиток міжособистісних стосунків, етикет. Спілкування: види, рівні, засоби, сторони та функції. Психологічні механізми взаєморозуміння в спілкуванні.

Невербальна комунікація та її види. Комунікація, перцепція та інтеракція у просторі міжособистісної взаємодії. Поняття про психологічну сумісність.

Література:[3; 6; 9; 11; 13; 15; 20].

Тема 14. Природа педагогічних конфліктів та технологія запобігання їх виникненню

Історіогенез поглядів на природу конфліктів. Типологія конфліктів та причини їх виникнення. Анатомія та динаміка конфлікту.

Рівні та предмет конфліктів в закладах освіти. Педагогічний конфлікт: структура, сфера, динаміка. Конфлікт у взаємодії «викладач-студенти». Поведінка викладача вищої школи у конфліктній ситуації. Прояви особистості в конфліктній ситуації. Трикутник «Ставлення–Поведінка–Суперечність». Стили виходу із конфліктних ситуацій. Управління конфліктом. Драматичний трикутник, або «Трикутник Карпмана» як схематичний принцип співзалежних стосунків людей. Ігрові методи вирішення конфліктів. Педагогічні ситуації та задачі, методика їх вирішення.

Психологічні механізми безконфліктного спілкування (техніки активного слухання, техніки відкритих та закритих питань, уникнення бар'єрів взаєморозуміння, психологічне айкідо, прийоми амортизації (безпосередньої та профілактичної), асертивна поведінка, попередження маніпуляцій, визначення психологічних тригерів). Емоційний інтелект. Підходи до цілеспрямованого формування емоційного інтелекту (тренінги емоційного інтелекту).

Література:[6; 9; 11; 13; 15].

Тема 15. Психолого-педагогічні особливості викладання психологічних дисциплін на основі тренінгових технологій

Тренінгові технології навчання як засіб розвитку професійних компетенцій майбутніх фахівців. Організація викладання психологічних дисциплін.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Тренінгові технології навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців у галузі психології. Принципи організації та проведення навчальних тренінгів за методом Девіда Колба. Рефлексія отриманих знань. Планування навчальної діяльності студентів за технологією постановки цілей ALPEN, MindMap. Диференційоване навчання.

Переваги та недоліки тренінгу як форми навчання у ЗВО.

Розвиток гнучкості, оригінальності мислення, толерантності, здатності вирішувати проблемні завдання та ситуації в команді та індивідуально під час тренінгових занять.

Сучасні зарубіжні системи вищої освіти розвинутих країн. Зарубіжний досвід викладання психологічних дисциплін у вищій школі.

Література:[11; 15; 16; 18; 32].

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи»

Тематика залікового кредиту	Кількість годин						
	Лекції		Практ. зан.		Самостій на робота		ІРС
	Д	З	Д	З	Д	З	Д
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні основи педагогіки та психології вищої школи в цілісному навчальному процесі</i>							
Тема 1. Загальні основи педагогіки та психології вищої школи	2		2		5	10	-
Тема 2. Інновації в системі вищої освіти	2				5	10	-
Тема 3. Психологічні засади навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах	2	2	2		5	10	1
<i>Змістовий модуль 2. Психолого-педагогічні і методичні особливості навчально-виховного процесу</i>							
Тема 4. Інноваційні технології у професійній діяльності педагога	2		2		5	10	-
Тема 5. Лекція як форма навчання у вищому навчальному закладі	2				5	10	1

Тема 6. Методика проведення семінарських, практичних, лабораторних занять	2		2		5	10	-
Тема 7. Самостійна робота студентів. Методика оцінювання, контролю знань студентів	2				5	10	
Тема 8. Психологічні засади інтерактивного навчання	2		2	1	5	10	1
<i>Змістовий модуль 3. Структура діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу у ВНЗ</i>							
Тема 9. Психолого-педагогічні особливості діяльності викладача	2		2		5	10	
Тема 10. Педагогічна майстерність викладача ВНЗ	2	2			1	5	10
Тема 11. Формування та розвиток особистості студента на різних курсах	2		2		5	10	
Тема 12. Пізнавальна діяльність студентів	2					5	10
Тема 13. Психологічний аналіз педагогічної взаємодії викладача та студента	2				8	10	1
Тема 14. Природа педагогічних конфліктів та технологія запобігання їх виникненню	2		1		8	10	
Тема 15. Психолого-педагогічні особливості викладання психологічних дисциплін на основі тренінгових технологій	2					8	4
Всього	30	4	15	2	96	144	5

5. Тематика практичних занять.

Практичне заняття №1.

Тема: Загальні основи педагогіки та психології вищої школи. Інновації в системі вищої освіти

Мета: Визначити предмет, завдання, функції та основні принципи розвитку вищої школи. З'ясувати сучасні методологічні аспекти педагогіки вищої школи.

Питання для обговорення:

1. Вища освіта як органічна складова системи неперервної освіти. Структура вищої освіти.
2. Науково-педагогічний процес у ВНЗ: сутність, структура, етапи, закономірності, принципи.
3. Сучасні концепції вищої освіти.
4. Основні завдання педагогіки і психології вищої школи відповідно до Закону України «Про вищу освіту», «Національної доктрини розвитку освіти в Україні».
5. Інноваційна складова як ключова складова в діяльності вищих навчальних закладів у новому Законі України «Про вищу освіту».
6. Структура педагогічної технології і вимоги до її проектування. Інноваційні процеси в системі освіти.
7. Умови ефективності інноваційних педагогічних технологій.

Література:[10;15; 20; 21; 24; 27].

Практичне заняття №2.

Тема: Психологічні засади навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах

Мета: Формування позитивної мотивації навчально-професійної діяльності студентів. Індивідуалізація та диференціація навчально-виховного процесу.

Питання для обговорення:

1. Проблема адаптації абітурієнтів до навчально-виховного процесу у вищій школі.
2. Вищий навчальний заклад як один з провідних факторів соціалізації студента як фахівця.
3. Вікові особливості студентської молоді та їх роль у становленні особистості.
4. Формування позитивної мотивації навчально-професійної діяльності студентів. Індивідуалізація та диференціація навчально-виховного процесу.
5. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів. Формування творчої особистості.
6. Забезпечення психологічної готовності студентів до майбутньої професійної діяльності.

Література:[2; 6; 11; 12; 15; 22].

Практичне заняття №3.

Тема: Інноваційні технології у професійній діяльності педагога

Мета: засвоїти психолого-педагогічні основи застосування навчальних засобів: підручників, учбових посібників, макетів, моделей, технічних засобів автоматизованих навчальних систем та ін. Дидактичні функції навчальних засобів.

Питання для обговорення:

1. Принцип єдності змісту і форми. Загальні форми організації учбової діяльності: індивідуальна парна, групова, колективна.
2. Особливості специфічних форм організації навчання: лекції, семінарські, лабораторно-практичні заняття, спецкурси, спецсемінари, курсове і дипломне проектування та ін.
3. Самостійна (дидактично керована) робота студентів. Імітаційні та ігрові форми організації учбової діяльності студентів: ділові ігри, рольові ігри та ін.
4. Специфіка та ефективність ділових і рольових ігор. Методичні системи педагогів-новаторів.
5. Характеристика програмованих, проблемних, дослідницьких, імітаційних методів навчання.

6. Дидактичні функції навчальних засобів. Комп'ютеризація навчання у вищій школі. Формування digital-skills. Сервіси для дистанційного навчання: платформи для он-лайн конференцій (Google Hangouts, Skype, Zoom, Webex); ресурси зі створення презентацій (Canva, Prezi); ресурси для майндмепінгу (Mindomo, Mindmeister, Coggle); ресурси зі створення текстів, завдань, інформаційні ресурси (Quizlet, Classtime, Kahoot, Learningapps); інструменти взаємодії зі студентами (Classroom, Docs, Padlet).

Література:[1; 3; 7; 11; 13; 24; 28].

Практичне заняття №4

Тема: Лекція як форма навчання у вищому навчальному закладі

Мета: Підготовка та організація студентської аудиторії у проведенні оглядової, науково-пізнавальної лекції та лекції у запитаннях і відповідях, оглядової, тематичної, лекції-брейнстормінгу, дискусії, полілогу.

Питання для обговорення:

1. Мультимедійна презентація як сучасний засіб навчання. Види презентацій: електронні; слайдові (MicrosoftOfficePowerPoint, PowerbulletPresenter, QuickSlideShow); нелінійні мультимедійні інтерактивні презентації (Prezi, GooglePresentations, SlideRocket).
2. Підготовка лекції у вигляді електронної презентації з використанням можливостей MS PowerPoint. Основні вимоги до використання презентацій та типові помилки лекторів під час виступу. Формування вмій при презентації як дії, (презентування, демонстрація). Способи створення презентації в MS PowerPoint.
3. Основні критерії оцінки освітніх презентацій: оптимізація зображень; вплив кольору; розміщення зображень; використання списків; анімаційні ефекти; розташування інформації на сторінці; розгалужена навігація.

Література:[1; 6; 11; 13; 14; 15; 16; 23].

Практичне заняття №5

Тема: Методика проведення семінарських, практичних занять

Мета: засвоїти, щопрактичні заняття як своєрідна форма зв'язку теорії з практикою, яка слугує для закріплення теоретичних знань шляхом залучення студентів до вирішення різних навчально-практичних та пізнавальних завдань, відпрацювання навичок тлумачення і застосування нормативно-правових актів, спеціальної літератури, технічних засобів.

Питання для обговорення:

1. Семінарські заняття як дієва форма розвитку продуктивного мислення студентів під час обговорення проблем, втягування їх в колективну пізнавальну діяльність
2. Семінарські і практичні заняття, їх характеристика. Семінарські заняття як дієва форма розвитку продуктивного мислення студентів

під час обговорення проблем, втягування їх в колективну пізнавальну діяльність.

3. Класифікація семінарських занять: залежно від складності, об'єму і вимог; залежно від мети: семінар-повторення і систематизації знань; за формою проведення. Типи семінарських занять: просемінар, семінар, спецсемінар.
4. Практичні заняття як своєрідна форма зв'язку теорії з практикою, яка слугує для закріплення теоретичних знань шляхом залучення студентів до вирішення різних навчально-практичних та пізнавальних завдань, відпрацювання навичок тлумачення і застосування нормативно-правових актів, спеціальної літератури, технічних засобів.
5. Створення ситуації успіху для студентів.
6. Проведення пробних і конкурсних відкритих занять.

Література:[1; 4; 15; 18; 25; 29].

Практичне заняття №6

Тема: Психолого-педагогічні особливості діяльності викладача. Педагогічна майстерність викладача ВНЗ

Мета: засвоїти психолого-педагогічну модель особистості викладача ЗВО, вимоги до професійно важливих якостей викладача вищої школи.

Питання для обговорення:

1. Психологічні вимоги до сформованості емоційно-вольової сфери викладача. Психологічні вимоги до характерологічних властивостей викладача вищої школи.
2. Психологічний аналіз педагогічних здібностей викладача та можливості розвитку. Вимоги до рівня педагогічних вмінь, навичок та знань викладача.
3. Діагностування та оцінювання основних рейтингових показників особистості та ефективності праці викладача. Викладач як медіатор між студентами та навчальним матеріалом.
4. Самопрезентація та самопозиціонування як необхідні елементи в роботі сучасного педагога.
5. Психолого-педагогічні і методичні особливості організації різних видів учбових занять. Етико-психологічні проблеми взаємодії викладачів і студентів.
6. Педагогічна техніка викладача вищої школи. Причини, ознаки та наслідки синдрому професійного вигорання. Профілактика синдрому професійного вигорання.
7. Elevatorpitch як ефективний метод самопрезентації. Педагогічний артистизм як складова педагогічної майстерності викладача вищої школи. Умови і методи формування педагогічного артистизму викладача вищої школи.

Література:[1; 9; 11; 15; 24; 30; 32].

Практичне заняття №7

Тема Формування та розвиток особистості студента на різних курсах. Пізнавальна діяльність студентів

Мета: визначення основних чинників розвитку й становлення особистості студента; формування навичок використання і врахування закономірностей і властивостей перцептивних процесів в процесі викладання у ВНЗ.

Питання для обговорення:

1.. Студентство – найкультурніша частина молоді в усіх країнах, важливе джерело відтворення інтелігенції. Особистість студента як єдина динамічна структура.

2. Основні чинники його розвитку й становлення. Взаємодія основних факторів формування особи майбутнього фахівця: середовища, виховання, професійного навчання.

3. Новоутворення студентського віку. Суперечливості та кризи студентського віку. Криза ідентичності.

4. Адаптація студента до навчання у вищому навчальному закладі. Особливості соціалізації у студентському віці.

5. Організація групової та індивідуальної уваги студентів в процесі навчання.

6. Засоби та вправи для розвитку пам'яті. Мислення в навчальному процесі у вищій школі.

7. Проблема розуміння. Розв'язання задач і проблемних ситуацій. Пошук потрібної інформації.

8. Розвиток мовлення студентів. Мовлення викладача. Використання уваги студентів для підвищення ефективності їх навчання.

Література:[1; 8; 11; 15; 20; 21; 24].

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання .

КПЗ з дисципліни виконується самостійно кожним студентом у вигляді мікровикладання. Мікровикладання проводиться по одній з обраних студентом тем, котра ділиться на декілька логічно завершених частин. Кожну частину студент повинен викласти усно так, щоб: упродовж всього виступу рівномірно розподіляти свою увагу між всіма присутніми в аудиторії та підтримувати їхню увагу; вибрати найдоцільнішу для конкретної ситуації форму викладу; вжити різноманітні мовні прийоми; емоційно донести до слухацької й глядацької аудиторії зміст пропонованого матеріалу.

Структура КПЗ:

- вступ – зазначається тема, мета (дидактична, розвивальна, виховна) та завдання роботи і основні її положення;
- теоретичне обґрунтування – виклад і пояснення базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;
- методи (при виконанні практичних, розрахункових, моделюючих робіт) – вказуються і коротко характеризуються методи роботи;
- основна частина (стилий виклад основного матеріалу та методичні вказівки до його вивчення);
- додатки (схеми, малюнки, моделі, описи, дидактичні завдання, ділові та рольові ігри, методика їх проведення тощо);
- висновки;
- список використаної літератури.

Порядок подання та захист КПЗ

1. Звіт про виконання КПЗ подається у вигляді скріпленого (зшитого) зошита (реферату) з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням всіх позицій змісту завдання (за об'ємом 10 – 20 арк.) та електронного носія презентації лекції чи практичного заняття.

2. КПЗ подається викладачу, який читає лекційний курс з даної дисципліни та приймає залік, не пізніше ніж за 2 тижні до залікового заняття.

3. Оцінка за КПЗ виставляється на заключному практичному занятті з курсу на основі попереднього захисту КПЗ шляхом мікрОВикладання (до 30 хв.) і усного звіту студента про виконану роботу (до 5 хв.).

4. Оцінка за КПЗ є обов'язковим компонентом залікової оцінки і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу. КПЗ оцінюється за 100-бальною шкалою. Питома вага КПЗ у загальній оцінці з дисципліни становить 30%.

7. Тематика самостійної роботи студентів –

№ з/п	Тематика	К-сть годин	
		Д	З
1.	Педагогіка та психологія вищої школи як галузь наукових знань і навчальний предмет. Система вищої освіти в Україні та за кордоном.	5	7
2.	Основи дидактики вищої школи.	5	7
3.	Психолого-педагогічні основи навчальної діяльності студента.	5	7
4.	Педагогіка самоорганізації.	5	7
5.	Психолого-педагогічні дослідження в педагогіці вищої школи .	5	7
6.	Основні тенденції розвитку освіти в розвинених країнах світу.	5	7
7.	Навчання впродовж усього життя.	5	7
8.	Навчальні плани і програми.	5	7
9.	Основні форми навчання у ВНЗ.	5	7
10.	Науково-методичне забезпечення навчального процесу.	5	7

11.	Сутність і складові педагогічної майстерності.	5	7
12.	Рівні оволодіння педагогічною майстерністю.	5	7
13.	Сутність і структура педагогічної техніки.	5	7
14.	Основні форми навчання та їх класифікація.	5	7
15.	Сучасні проблеми лекційного викладання.	5	7
16.	Проведення групових та індивідуальних консультацій.	5	7
17.	Психолого-педагогічні вимоги до семінарів, практичних занять з психології.	5	7
18.	Класифікація активних методів навчання.	5	7
19.	Навчальні дискусії.	3	9
20.	Методика стимулювання творчої активності студентів.	3	9
Разом:		96	144

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- мікрОВикладання;
- розв'язання кейсів, професійно-етичних дилем, практичних завдань;
- командні та індивідуальні проекти;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на науково-практичних заходах;
- залік.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійне забезпечення	1-15
2.	Практикум з дисципліни	1-15

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Азитова Г.Ш. Современные технологии обучения студентов в вузе // Молодой ученый. – 2015. – № 12.1. – С. 5 - 7.
2. Батечко Н. Г. Теоретико-методологічні засади підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури : дис... доктора пед. наук : 13.00.04 / Ніна Григорівна Батечко. – К., 2016. – 669 с
3. Бойко А., Ільченко О. Концепція підготовки магістра за спеціальністю педагогіка вищої школи / А. Бойко, О. Ільченко // Педагогічні науки. – Полтава, 2015. – № 63. – С. 147–148.
4. Вагина М. В. Использование метода кейс-стади как образовательной технологии. – Электрон. дан. – [Б.м.], 2015. – URL: <http://www.gup.ru/events/smi/detail.php?ID=166183> – (дата обращения: 11.09.2015).
5. Вища освіта і наука: науково-аналітичний огляд / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Наук. б-ка ім. М. Максимовича, Інформ.-бібліогр. від.; [упоряд.: Т. М. Белоусова, А. В. Козонущенко; за заг. ред. І. І. Тіщенко; наук. ред.: д-р наук з соціальних комунікацій О. О. Сербін]. Київ: [б. в.], 2018. № 4/5 (квітень–травень). – 116 с.
6. Вітвицька С.С. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти // Акме досягнення науковців Житомирської науковопедагогічної школи: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – С. 302-347.
7. Вітвицька С. С. Компаративний аналіз моделі ступеневої педагогічної освіти Великобританії та України// Проблеми освіти: Зб. наук. праць. – Спецвипуск. – Вінниця – Київ, 2015. – С. 17 – 22.
8. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Дніпропетровськ, 2014. – 416 с.
9. Зайченко І. Про удосконалення змісту курсу «Етика викладача вищої школи» для магістрантів спеціальності «педагогіка вищої школи» [Електронний ресурс] / І. Зайченко // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії (30–31 липня 2014). – С. 65–67 // Scientific Conferences. – Режим доступу: <http://conferences.neasmo.org.ua/en/art/682>.
10. Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посіб./ І. В. Артёмов, І. П. Студеняк, Й. Й. Головач, А. В. Гусь. – Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. – 360 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 23).

11. Коваль О. Основи психології та педагогіки вищої школи (пам'ятка для аспірантів) : навчально-методичний посібник / за ред. О. Є. Коваль. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2013. – 90 с.
12. Коваль О. Педагогіка та психологія вищої школи: навчально-методичний комплекс // Навчально-методичний посібник / [О. Є. Коваль]. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2016. – 65 с.
13. Коваль О. Методичні вказівки до практикуму з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» / Укладач Коваль О.Є. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 20 с.
14. Костюкевич Е. Ф. Использование метода интеллект-карт в образовательном процессе [Электронный ресурс] / Е.Ф. Костюкевич // Фестиваль педагогических идей «Открытый урок». – Электрон. дан. – [Б.м.], 2015. – URL: <http://festival.1september.ru/articles/602963/> – (дата обращения: 11.09.2015).
15. Курс лекцій з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» / Укладач Коваль О.Є. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 85 с.
16. Конспект лекцій з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» / Укладач Маркіна Л. Л. – Дніпро ДДУВС, 2016. – 70 с.
17. Курвитс М. Оценивание и ИКТ: Инструменты формирующего оценивания, дающие мгновенную обратную связь. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: kurvitstudio.com/presentation.pdf
18. Методичні рекомендації для тренерів щодо розроблення та проведення тренінгів / Авторський колектив: Т. Фулей (керівник робочої групи), Н. Буруковська, Т. Будниченко, Г. Савченко. – К., 2016. – 90 с.
19. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
20. Педагогіка та психологія вищої школи : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, І. С. Сабатовська-Фролкіна, Н. В. Альохіна, Н. В. Шварп. – Х. : НФаУ, 2019. – 248 с.
21. Системно-синергетичний підхід до педагогічної підготовки майбутніх магістрів освіти / Професійна педагогічна освіта: системні дослідження: Монографія / За ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка. – 2015. – С. 92 – 109.
22. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ: НАІР, 2018. – 120 с.
23. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В.М. Кухаренко, С.М. Березенська, К.Л. Бугайчук, Н.Ю. Олійник, Т.О. Олійник, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко, А.Л. Столяревська; за ред. В.М. Кухаренка – Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. – 284 с.
24. Шапран О. І., Новак О. М. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький (Київ.обл.) : Домбровська Я.М., 2018. – 280 с.
25. Albero, B. (2014). La pédagogie à l'université entrenumérisation et massification. Apports et risques d'une mutation. In G. Lameul & C. Loisy(Eds.), La pédagogie universitaire à l'heure du numérique.

- Questionnement et éclairage de la recherche (pp. 27–53). Brussels, Belgium: De Boeck.
26. Diallo, I., & Maizonniaux, C. (2016). Policies and pedagogies for students of diverse backgrounds. *International Journal of Pedagogies and Learning*, 11(3), 201-210. <https://doi.org/10.1080/22040552.2016.1279526>
  27. [Jelena Cingel Bodinet](#). Pedagogies of the futures: Shifting the educational paradigms // [European Journal of Futures Research](#) volume 4, Article number: 21 (2016).
  28. Johnson, L., Adams Becker, S., Cummins, M., Estrada, V., Freeman, A., & Hall, C. (2016). NMCHorizon Report 2016 (Higher education edition). Retrieved from New Media Consortium website: <http://cdn.nmc.org>
  29. Lebrun, M. (2015). *eLearning pour enseigner et apprendre, allier pédagogie et technologie*. Louvain-la-Neuve, Belgium: Academia Bruylant.
  30. Pedagogical Interaction in High School, the Structural and Functional Model of Pedagogical Interaction // *INTERNATIONAL JOURNAL OF ENVIRONMENTAL & SCIENCE EDUCATION* 2016, VOL. 11, NO. 9, 2553-2566 DOI: 10.12973/ijese.2016.
  31. Scott CL (2015) The futures of learning 3: what kind of pedagogies for the 21st century? UNESCO education research and foresight, Paris. [ERF Working Papers Series, No. 15]. <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002431/243126e.pdf>. Accessed 28 Sept 2016.
  32. Sharples, M., de Rooij, R., Ferguson, R., Gaved, M., Herodotou, C., Koh, E., Kukulska-Hulme, A., Looi, C-K, McAndrew, P., Rienties, B., Weller, M., Wong, L. H. (2016). *Innovating Pedagogy 2016: Open University Innovation Report 5*. Milton Keynes: The Open University.